

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Universitet i Sørøst-Norge
Postboks 235
3603 Kongsberg

Bergen, 18.04.2024
Deres ref. 21/19030
Vår ref.: 24/00807 (175/2022)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR.175/2022: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENGING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av klagenemnda ved Universitetet i Sørøst-Norge, heretter USN, i sak 21/19030, som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd i møte 30.09.2022, der vedtak fattet av klagenemnda ved USN ble stadfestet.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for klagenemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 30.09.2022, uten at leder var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 22/01587 (175/2022) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd

HK-dir – Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Postboks 1093, 5809 Bergen post@hkdir.no

bokstav c. Klageren ble i brev 22.01.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd med riktig sammensetning, behandlet saken under møte 15.03.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved USN ble stadfestet.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de medlemmene i Felles klagenemnd som deltar i behandlingen av omgjøringsaken, deltok Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltakelse i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fv1. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fv1. § 8, og har kommet til at nemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringsaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har nemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Nemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltakelse i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Sakens bakgrunn

Klageren er [REDACTED], representert av advokat Frank Gajic Tveit ved forrige behandling av saken. Klageren hadde i [REDACTED] opptak til studieprogrammet [REDACTED] ved USN. Saken gjelder mistanke om fusk ved innlevering av arbeidskrav i emnet [REDACTED].

I forbindelse med sensur ble det oppdaget tekstlikhet mellom klagerens arbeidskrav og flere ulike kilder. Original-rapporten viste 23 prosent tekstsammenfall med en besvarelse fra en medstudent og flere nettsider. I e-post fra faglærer av 17.01.2022 fremgår det at tekstlikheten er 17 prosent når man ser bort ifra tekst hvor kildene er oppgitt. Faglærer uttaler at dette ikke vill være representativ, da aktivitetskravet har tekstlikhet med andre kilder som plagiatkontrollen ikke har avdekket. Av uttalelse fra sensor (udatert), som også er faglærer i emnet, fremgår det at besvarelsen hadde tydelige språklige skift i besvarelsens brødtekst, dette særlig med tanke på ordvalg og kommatering. Flere deler av teksten er av en språklig kvalitet som ikke samsvarer med klagerens tidligere arbeid, og brødteksten i klagerens besvarelse skifter formattering og front flere ganger. Som ledd i arbeidet med arbeidskravet har studentene vært inndelt i par, hvor de har lest hverandres tekster og kommet med kritikk. Klagerens aktivitetskrav inneholder direkte avskrift fra denne medstudenten. Det opplyses at klageren tidligere har levert en versjon av besvarelsen hvor omfanget av plagiat var mer omfattende, jf. saksfremlegg av 02.02.2022. Klageren fikk omarbeide og levere arbeidskravet på nytt da h[REDACTED]n opplyste faglærer at h[REDACTED]n hadde utfordringer knyttet til akademisk skriving.

Det ble gjennomført et møte klageren og representant fra USN 16.12.2021, hvor klageren forklarer at h[REDACTED]n ikke hadde til hensikt å fuske ved innlevering av arbeidskravet, jf. referat fra samtale 16.12.2021. Klageren forklarer at h[REDACTED]n ikke er en erfaren student og h[REDACTED]n anfører at h[REDACTED]n ikke har hatt opplæring i akademisk skriving. Faglærer er [REDACTED] og kan være noe vanskelig å forstå. Videre forklarer klageren at h[REDACTED]n har [REDACTED] og sliter med det akademiske. H[REDACTED]n har fått litt hjelp fra familie og venner som har studert tidligere. Klageren opplyser videre at h[REDACTED]n var syk i perioden da h[REDACTED]n skrev oppgaven.

Klagerens advokat innga uttalelse i saken 07.02.2022. Klagerens advokat anfører at tekstlikheten er av et såpass lite omfattende og strukturert karakter, at oppgaven objektivt sett bestrides å fremstå som et plagiat. Det anføres videre at klageren har skrevet mesteparten av besvarelsen med egne ord, og de tilfeller hvor dette har sviktet er det grunnet manglende mestring av faget og ikke plagiering. Klageren har gjort sitt beste på bakgrunn av sin situasjon og forutsetninger, h[REDACTED]n har strukturert kildehenvisninger etter tidligere tilbakemeldinger fra faglærer. Videre viser klagerens advokat til at plagiatkontrollen har inkludert referansehenvisning som plagiat, og det anføres at likheten mellom klagerens besvarelse og medstudenten kan forklares med at de samarbeidet underveis.

Klagenemnda ved USN behandlet saken i møte 17.02.2022. Nemnda viste til den avdekkede tekstlikheten mellom klagerens aktivitetskrav og de ulike kildene slik beskrevet av faglærer. Videre bemerket nemnda at klageren ble gjort oppmerksom på tekstlikhet mellom arbeidskravet og de kildene h[REDACTED]n benyttet ved utarbeidelse av denne, samt konsekvensene av å fuske, da h[REDACTED]n leverte arbeidskravet første gang. Nemnda fant at klageren hadde fusket forsettlig ved innleveringen av arbeidskrav, og fattet vedtak om annullering og utestenging i to semester, nærmere bestemt vår- og høstsemesteret 2022.

Klagerens advokat påklagde vedtaket 17.03.2022, hvor det bestrides at klageren har fusket forsettlig ved innlevering av aktivitetskrav. Klagerens advokat anfører at klagenemnda ved

USN ikke har tatt stilling til klagerens anførsler. Det anføres at det foreligger en saksbehandlingsfeil. Klagerens advokat anfører videre at saken har stor betydning for klageren, og det bes om at utestengelsesperioden endres til ett semester.

Klagenemnda ved USN vurderte klagen 20.04.2022 men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. Når det gjaldt anførslene om at klagenemnda ved USN ikke hadde hensyntatt klagerens anførsler ved vurderingen, vises det til at klagerens uttalelse ble forelagt faglærer for ny vurdering. Klagenemnda ved USN opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken er deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

Saken står for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens aktivitetsoppgave oppgave inngår som en del av kurset og er omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om opptak, studier og eksamen ved Universitet i Sørøst-Norge § 8- 8 (2) hva som skal anses som fusk:

....
«Som fusk eller forsøk på fusk regnes blant annet:

- c. plagiering:
 - presentere andres arbeid som sitt eget uten tilstrekkelig kildehenvisning

....

- manglende markering av sitat
- parafisering ved å benytte seg av andres materiale, men selv bearbeide materialet i noen grad uten å oppgi kilde.»

...

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har Felles klagenemnd lagt vesentlig vekt på Ouriginal-rapporten, sensors notat (udatert), hvordan besvarelsen fremstår, faglærers e-post av 17.01.2022 og faglærers kommentarer til klagerens aktivitetskrav, hvor tekstlikhetene som er avdekket mellom klagerens aktivitetskrav og de ulike kildene fremkommer. Nemnda vurderer at det foreligger en betydelig tekstlikhet mellom klagerens aktivitetskrav og de ulike kildene. Klageren har flere steder limt inn setninger med direkte avskrift fra ulike nettsider uten tilstrekkelig kildehenvisning. Lik tekst er flere steder ikke markert som sitat. Når dette ikke er gjort, vil det for leseren ikke være mulig å skille mellom hva klageren har skrevet og hva andre har skrevet.

Felles klagenemnd har merket seg klagerens anførsler om at plagiatkontrollen har registret kildehenvisninger som tekstlikhet. Nemnda bemerker at tekstlikheten mellom klagerens aktivitetskrav og de ulike kildene uansett er høy. Det avgjørende er likevel ikke grad av tekstlikhet, men at klageren har brukt kilder uten tilstrekkelig kildehenvisning eller sitatmarkering.

Nemnda har videre merket seg klagerens anførsler om at likhetene mellom klagerens besvarelse og medstudenten kan forklares med at de samarbeidet underveis. Av saksdokumentene fremgår det at studentene i forbindelse med utarbeidelsen av arbeidskravet har vært inndelt i par, hvor de har lest hverandres tekster og kommet med kritikk, jf. notat fra sensor (udatert). Felles klagenemnd bemerker at det ikke er usannsynlig at ulike besvarelser vil ha noen likheter. Likevel vurderer nemnda at likhetene som er avdekket mellom klagerens aktivitetskrav og medstudentens besvarelse ikke alene kan tilskrives dette. Det vises til at det er direkte avskrift fra medstudentens besvarelse flere steder i klagerens aktivitetskrav. Felles klagenemnd vurderer dette som at klageren har presentert andres arbeid som sitt eget uten tilstrekkelig kildehenvisning.

Felles klagenemnd har kommet til at det objektive vilkåret for fusk er oppfylt, jf. forskrift om studium og eksamen ved USN § 8-8 (2).

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av arbeidskrav.

I vurderingen av vilkåret om skyld legger nemnda vesentlig vekt på arten og omfanget av tekstlikheten som er avdekket mellom klagerens aktivitetskrav og de ulike kildene, jf. Ouriginal-rapporten, sensors notat (udatert), faglærers e-post av 17.01.2022 og faglærers kommentarer til klagerens aktivitetskrav. Nemnda viser til at klagerens besvarelse inneholder tekstlikhet mot den tidligere innleverte besvarelsen. For nemnda fremstår likheten av et slikt

omfang og av en slik art, som klare objektive holdepunkter for at klageren bevisst har kopiert tekst fra de ulike kildene.

Nemnda har videre merket seg klagerens anførsler om at klageren har skrevet mesteparten av besvarelsen med egne ord, og de tilfeller hvor dette har sviktet er det grunnet manglende mestring av faget og ikke plagiering. Felles klagenemnd bemerker at grensen mellom fuskebegrepet og hva som utgjør svakt faglig håndverk, ikke blir satt på spissen i denne saken. Det er snakk om tekstlighet uten tilstrekkelig markering som sitat og kildehenvisning, og ikke kun en faglig svak fremstilling. Det vises til foregående vurderinger.

De subjektive og objektive vilkårene for fusk er oppfylt.

Rettsvillfarelse

Felles klagenemnd har merket seg klagerens anførsler om at h[un] ikke har hatt noen som helst opplæring i akademisk skriving, og at h[un] ikke er en erfaren student. Nemnda tolker klagerens anførsler som om h[un] var i en uaktsom rettsvillfarelse.

Hvorvidt uvitenhet om gjeldende regler kan fritta for ansvar, er et spørsmål om rettslig villfarelse. Felles klagenemnd bemerker at villfarelse om regler kun kan fritta for ansvar dersom villfarelsen har vært aktsom, det vil si unnskyldelig.

Felles klagenemnd vil i denne forbindelse vise til Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) under punkt 12.1.10 «Til § 54. Annullering av eksamen eller prøve», hvor departementet har uttalt følgende:

I eksamens- og prøvesituasjoner stilles det høye aktsomhetskrav til studentene, og den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk før eksamen.

I tillegg vises det til forarbeidene til uhl. § 4-7, Prop. 59 L (2013-2014):

Det legges til grunn en meget streng aktsomhetsplikt for studentene ved eksamen. I dette ligger det en plikt for studentene til å sette seg inn i eksamensreglementet og hvilke hjelpemidler som er tillatt brukt under selve eksamen.

Felles klagenemnd vil innledningsvis bemerke at det er studentenes eget ansvar å sette seg inn i hvilke regler og krav som gjelder for den enkelte prøvingssituasjonen, herunder reglene om kilde- og sitatbruk. Reglene om hva som anses som fusk er lett tilgjengelig på USN sine nettsider om kildebruk. Det fremgår også av notat om mistanke om fusk (udatert), at kravene til kildehenvisning er gjennomgått flere ganger i løpet av de [redacted] klageren har fulgt [redacted]. Videre er reglene om kilde- og sitatbruk spesifisert på oppgavearket til aktivitetskravet. Nemnda mener at det bør kunne forventes at h[un] har kunnskap om kravene til korrekt kildebruk.

Felles klagenemnd har på bakgrunn av det ovennevnte funnet at klageren ikke var i unnskyldelig rettsvillfarelse vedrørende reglene om fusk og kildebruk.

Saksbehandlingen

Nemnda har merket seg anførselene fra klagerens advokat om at det ikke er tatt tilstrekkelig stilling til klagerens anførsler.

Til dette bemerker nemnda at forsettkravet ikke krever hensikt om fusk. Det er tilstrekkelig å konstatere at en student bevisst har overtrådt de handlingspliktene som følger av reglene ved den enkelte undervisningsinstitusjonen. En slik forståelse av regelverket er også lagt til grunn av Høyesterett, jf. Rt. 2015 s. 995.

Nemnda har funnet at de subjektive og objektive vilkår er oppfylt, og kan ikke se at det foreligger saksbehandlingsfeil. Det bemerkes at eventuelle saksbehandlingsfeil uansett er reparert ved Felles klagenemnds behandling.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av aktivitetskravet.

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltningspraksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Klagenemnda ved USN har fattet vedtak om annullering av klagerens eksamen og utestenging vår- og høstsemesteret 2022. Dette er i tråd med praksis.

Felles klagenemnd har merket seg klagerens anførsler om at hⁿ var syk i perioden da hⁿ skrev aktivitetskravet. Nemnda peker på at andre deler av regelverket tar høyde for at det kan oppstå vanskelige situasjoner i studentenes privatliv. De kan blant annet søke om ekstra tid, utsettelse av eksamen eller gjentak dersom de kommer i en vanskelig situasjon opp mot eksamen. Slike forhold kan etter nemndas syn ikke unnskyldte brudd på reglene om fusk.

Felles klagenemnd har merket seg at den samlede saksbehandlingstiden – ved underinstansen og til saken ble behandlet første gang av klageinstansen – er på til sammen 10 måneder. Nemnda vurderer at dette ikke har vært for lang saksbehandlingstid.

Felles klagenemnd har etablert en praksis for at lang samlet saksbehandlingstid før nemnda tar stilling til saken, kan føre til nedsatt reaksjon. Bakgrunnen for dette er at lang ventetid på å få en avklaring, kan utgjøre en ekstra belastning for klageren. Nemnda har på denne bakgrunn vurdert om det skal ha betydning for reaksjonsfastsettelsen at saken nå gjenopptas ca. 17,5 måneder etter at Felles klagenemnd behandlet saken første gang. Nemnda har kommet til at det ikke er grunnlag for nedsettelse av reaksjonen i tilfeller der en kommer til at nemndas første vedtak var innholdsmessig riktig. Klageren har da fått en avklaring ved det første vedtaket, og det forhold at saken senere gjenopptas på grunn av at Felles klagenemnd ikke var vedtaksfør ved første gangs behandling, utgjør etter nemndas vurdering ikke en slik tilleggsbelastning at det tas hensyn til ved reaksjonsfastsettelsen.

Felles klagenemnd har funnet at annullering av eksamen og utestenging i to semestre er en riktig reaksjon i denne saken. Felles klagenemnd stadfester reaksjonen fastsatt av klagenemnda ved USN.

Vedtaket er etter ny behandling i samsvar med det Felles klagenemnd kom til i vedtak 04.10.2022, men siden dette vedtaket er ugyldig på grunn av feil sammensetning av nemnda, opphever Felles klagenemnd dette vedtaket og treffer nytt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Fredrik Boksasp, Liv Sandvik, Frode Randal, og Julie Marie Næss har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Vedtak fattet av Felles klagenemnd 04.10.2022 oppheves.
2. Vedtak fattet av klagenemnda ved USN i sak 21/19030, om annullering av eksamen og utestenging i to semestre, stadfestes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 22.04.2024. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet i første rettsinstans, herunder også honorar til saksøkers advokat etter offentlig salærsats, jf. uhl. § 4-11 og § 4-8 femte ledd.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.